

PAKORETKEILIJÖITÄ

KIRJ. HELMI M.

(Jatkoa.)

— He, he, on niillä rikkaille olevinaan sitä rakkautta. Sitäkö Kaarelan polkaa se vain muistaa?

— Sitä kal..... Mennään nyt sitten työhömmiin, jos kerran tuulette avuksi. Elma on odottanut, että Armida puhuisi hänelle surujaan, kun he jäävät emännän pois mentyä Armidan huoneeseen kahden. He ovat olleet hyvät ystävät kauan aikaa, vaikka Elma onkin arvossa alempana talon tyttäriä. Elman tekee mieli jotain kysyä, mutta ei tiedä miten alkaa, kun ei Armida anna hänelle mitään aihetta.

He ovat hetkisen vaihti. Armida katsoo ikkunasta Sinervä järvelle ja alkaa hiljalleen hyräillä:

— Kuinka nyt kuolema kaunis ois.....

Elma tuijottaa totisena suoraan Armidan silmiin. Hän näkee niissä kyynelveden jälkiä ja entistä sameamman killon.

— Sinä et ole onnellinen, Armida, sanoo nyt Elma hiljaa.

— En, sanoo Armida, kuinka vois olla? On niin vastenmielisiä mennä naimisiin miehen kanssa, johon ei ole vähäkään mieltynyt. Talon maineen ja kunnian säilyttämiseksi täytynee mennä. Isä on niin ankara..... Ei lupaa perintöjään..... Mikä olisi tulevaisuuteni, jos en taipuisi? Voi tätä vanhempien pakkovaltaa.....

He ovat kauan hiljaa, sillä Elma ei tiedä miten lohduttaisi. Hänestä olisi joutavaa surra, kun kerran saa rikkaan ja kunnan miehen, mutta Armidalle ei sellainen lohdutus kelpaa. Hän näkee parhaimmaksi olla vaihi.

Armida kääntyy uudelleen katsomaan järven siintäviä laineita. Virkkää kuin itseksensä ja samalla puoleksi Elmalle:

— Mitä minun on tehtävä?

— Mitä sinun on tehtävä..... ei sinukaan muuta enää voi tehdä, kun vihkiä vaan ja mennä naimisiin. Tämä iltana kai päätös tulee tästä asiasta, vai.....

— Niin, kai päätös tulee..... sanoo Armida hajamielisenä. Hän painaa kädellään rintansa vasten, ikäänkuin säilyttääksensä siellä jotain erittäin rakkasta ja samalla tärkeää esinettä.....

Elma huomaa, että siellä on hänellä jotain pillossa. Armida ajattelee, että hän ei voi Elmalle ilmoittaa salaisuuttaan, joten hän painaa jälleen rakkaan esineen syvemmälle poveensa.

— Mitä sinulla siellä on, Armida?

— Eipä mitään.....

Samalla kutsuu emäntä Armidaa luokseen. Elma seuraa mukana, mutta jatkaa edelleen Kaisan luo, harmitettuna siitä, kun ei saanut serville Armidan salaisuutta.

Armida on tyytyväinen. Mitä! O-lisiko hän ilmoittanut Elmalle kaikki! Elma on niin kiiltä ja ystävällinen ja karkin puollu luotettava, mutta hän ei voinut käsittää, miksi ei Armida halunnut mennä rikkaisiin naimisiin, kun kerran varakas mies oli tarjolla. Hän ei voinut uskoa että hän vieläkin muistelee Eugenia. Jospa hän tietäisi.....

Omituinen tuska polttaa Armidan rinnassa. Hänellä on salaisuus, jota ei kukaan tiedä..... ja hän oli sen vähällä ilmoittaa. Ei, sitä ei voi puhua kenellekään. Koko salaisuutta ei hän olisi Elmalle uskonut..... hie-man olisi vihjassut.....

Hän on jäänyt jälleen yksin, joten hänellä on tilaisuus ottaa rakas kääre pövestään taas tarkastettavakseen. Pieni, rytistynyt kirje siellä vain on. Armida on lukenut kirjeen jo monet kymmenet kerrat, mutta yhä hän lu-

kee sitä..... Puollääneen hän sanelee joitakin rivejä.

— Jos olet niin uskollinen kuin sanot ja jos lempesi on niin tulista kuin minun, et pelkää mitään vaaroja. Suuren meren yli kantaa sinut suuri valtamerien halkasija, onnellisesti olet minun luonani.....

— Oi, taivas, oi taivas! Sano mitä minun on tekeminen! Jos kerran päätökseni teen, on se tehtävä heti! Aika rientää ja ilta lähenee. Muuttaman tunnin kuluttua olen minä vihitty vaimo..... ja silloin on kaikki myöhästä.

Kuin humina kuului hänen korvissaan: Ylpeän Kaarelan tytär, mitä aiot tehdä? Hän puristi ristutunutta kirjettä kuumeisella tavalla käsissään ja huokaa kuin suuressa tuskassa.

Eugen kutsuu häntä luokseen..... luokseen..... sinne suureen maahan. Siellä he voisivat olla onnellisia ja elää kuin ennen Aatami ja Eeva paratiisissa..... ennen kun heidät synnin tähden sieltä pois häädettiin.

Piletit ja rahat odottavat minua — päätös vain puuttuu. Kuin vihaa uhkuu ajattelee hän itsensä: Mitä ajattelsit ylpeä Kaarela, jos näkisit sulhasen tänä iltana seisovan yksinään ja odottavan morsiantaan?

Miten voisni paeta? Taas hänelle nousee kuin kylmät väreet pitkin selkää..... Huomenna sanottaisiin: Kaarelan tytär on paennut..... Rikas Kaarelan tytär jättänyt kotinsa..... Ei..... el..... Mutta mennäkö miehelle, jonka isä on valinnut..... Ei!

Hän ikäänkuin valittaa hiljaa: Oi taivas, oi taivas!

Ulkoa kuuluu ääniä. Hän rientää ikkunaan. Siellä hän näkee, miten uusia ajoneuvoja ilmestyy pihaan ja hääliveraita yhä enemmän tulee taloon. Ison Kaarelan tytär vihittään tänä iltana, hän naurahtaa katkerasti. Ei vihittä! Se oli häneltä niinkuin viimeinen sana, se viisi sydäntä, ja samalla päätöksen kypsymä. Miten hänen pakonsa kävisi laatuun, että ei herättäisi huomiota? Hän miettii kauan aikaa katsellen taas siintävää Sinervä-järven selkää.

Omituinen ajatus lennähtää hänelle mieleen. Oi, sinervät Sinervän aallot, hyräilee hän. Matkavaatteet ylle ja tämä puku rantaan..... Pieni käsilaukku täyteen tavaraa..... Piletti odottaa..... Kaikki käy hyvin laatuun. Matkalta kirje kotiin.....

Hän alkaa kuumeisesti touhuamaan rakkaista tavaroitaan kokoon, ennenkuin kukaan ehtii huoneeseen. Ilan tullen, hämärän saavuttua hän katoaa..... Hän kärsii tavattomia sielun tuskia, mutta päätöksessään ei hän horju. Kaarelan tytär on tullut sukuunsa, hän ei taivu..... enempi kuin ylpeä isäkään.

Aamulla etsitään kadonnutta kaikkialta. Sinervä-järven rannalta huomataan Armidan vaatteet. Hyvä Jumala! Lapseni on hukuttanut itsensä..... Lapseni on hukuttanut itsensä! Siinä näit, isä, mihin voi sinun taipumattomuutesi, sanoo Armidan äiti tuskaisena.....

Kolmen päivän kuluttua tulee kirje, joka selittää paljon.....

VI.

On taas eletty muutamia vuosia, on kärsitty, on loitettu, mutta hetkekään ei elämä ole pysäyttänyt kulkuaan, eikä antanut takaisin menettettyjä hetkiä. Lapset ovat kasvaneet puoli housunlahketta tai hame-sauman lisää; ja elämän parhaan iän saavuttaneille alkaa kokoontua otsiin ensimmäiset huolen rypyt. Vanhukset odottavat päivä päivältä kuo-

lemaa, joka on suuri vapauttaja elämässä kärsinelle. On syksy. Syys-tuulet repivät lehdet puista ja paljastavat ne algestomiksi. Tuuli katkoo maahan lahonneita runkoja ja taittaa ne metsätelle, joissa suuret otukset liikkuvat ja etsivät saalista.

Tuntuu niin kuolettavan yksinäiseltä näillä saloseudulla, jossa syksyinen myrsky on julmitamien liikkunut ja sokeat luonnonvoimat raivonneet.

Eräässä tällaisessa salossa elää nuori pari yksinäisessä majassa. He ovat tänne paenneet suuresta liike-maailmasta, toivoen pääsevänsä helpommalle elämään raskaista huolista.

Mökki on matala, eikä peittotilkuu mökin ympärillä ole suuri. Synkkä, suuri salo ympäröi tätä ihmisasumusta. Lännen suuret vuoret siintävät kaukana ja näyttävät lumihuip-pujaan. Erämaan pieni puro kohisee nyt kovemmalla voimalla kuin syys-vedet ovat kohonneet virrassa. Yksinäinen nainen istuu salopirtissä ja tähyttää tuskaisena ulos.

— Oi, kuinka kauan hän viipyy..... Kuin jankkalkaisuus, on hetkenkin odotus. Hän painaa päätään käsiinsä ja käy jälleen istumaan.

Oi, Eugen, liian paljon vaatii minun rakkauteni uhrauksia..... Voi myrkytetty ihmiselämä! Hän vaipuu ajatuksiin ja muistelee mennyttä aikaa. Surun vuosia ne ovat olleet, surun ja tuskan..... ja yhä vain kärsimysmalja kuohuu, vaahtoaa. Kun hän jätti Kaarelan, oli hän kokematon lapsi..... mutta rinta täynnä toivoa ja uskallusta. Ensi onnen huumaus meni ohjalle pian ja jällellä oli tyhjää, todellinen ja karu elämä. Vaikka hän kaiken aikaa oli ollut sydä-mestään kiintynyt Eugeniin, ei hän voinut olla jolloinkin tuntematta ikäänkuin outoa katumusta. Hän oli katkaissut kaikki siteet kotinsa kanssa siinä kirjeessä, jonka hän jälkeensä jätti. Ja nyt hänen piti ottaa kylmästi vastaan tuli mitä tuli..... Hyvin oli Eugen häntä kohdellut, pulmuse-na ja kullannuruna puhutellut, mutta se ei auttanut silloin, kun oli leivän ja vaateen tarve..... Ensi ajat menivät sitten joteinkin hyvin, kun Eugen sai vakitusta työtä, eikä hän tavannut laskotella. Heillä oli sievä pikkukoti tehdaskaupungissa. Armida sai kyllin hyvää aikaa viettääksensä päivänsä niinkuin halusi, vaikka itse täytyi pitää huoli töistään taloudessaan.

Sitten tuli työmaalla lakko. Heillä ei ollut suurestikaan varoja säästös-sä, sillä Armida ei vielä ollut oppinut kyllin hyvin pikkua rahojia käsittelemään, joten kaikki palkka meni jotenkin jälestä. Sitäpaitsi ei työmiehen palkasta paljoa voi säästää hyvätkään talousmiehet. Kohta lakon alettua sairastui Eugen. Lääkäriin meni ainomat tienatut säästörahat ja jopa täytyi tehdä velkaa. Mutta Eugen kuitenkin parani jotenkin pian.

Lakko kesti yhä. Miehä yksitel-len houkutteliin työhön, mutta ei luvattu suostua yleisiin vaatimuksiin. Armida kärsi hetken aikaa, mutta sitten alkoi hän vaatia Eugenia työhön.

— Mistään ei saa työtä, eikä lakon-alaiselle työmaalle voi mennä, sanoo mies suruissaan.

— Miksi ei..... kun menee vaan, päätteli nuori vaimo.

— Etkö sinä lairkaan käsiti, mitä siitä sitten seuraa, sanoi Eugen onnettoman. Kaikki minun työläistö-verini vihaisivat ja halveksivat minua; ja etenkin lakon johtaja, jota olen tottunut kunnioittamaan siitä hetkestä, kun tapasin hänet tules-samme merellä. Hänen luottamus-taan en petä ikinä, vaikka kuolemme nälkään.

— No, auttakoon hän sitten, oli Armida sanonut.

Tosiaan! huudahti Eugen. Toveri Vaara on mies, joka ei jättä ihmistä pulaan. He saivat apua. Niin he pääsivät onnellisesti lakon yli. Eugen kiintyi Vaaraan entistä enemmän.

Siitä tuli taas Armidalle mieliharmia, kun mies oli usein iloin pois kotoa. Vaikka Armida uskoi Eugenin puhuvan totta, sanoessaan viettävän aikaansa unionsa kokouksissa ja Juuri perustetussa työväenyhdistyksessä, ei hän ollut tyytyväinen. Se täytyi loppua! Hän ei halua olla kotona yksin niin usein.

Heille tuli pientä riitaa, mutta se loppui helliin sovitteluihin. Eugen aina myöntyi, mutta onhoiti lupauksensa, kun tuli seuraava kokous.....

✧ ✧

Ajat muuttuivat, tuli yleinen pulakausi. Työttömiä liikkui kaikkialla ja ihmisiä kuoli puutteeseen, aivanpa suoranaisen nälkään.

— Mikä meidät nyt perii? huokasi Eugen. Työmaani sulettiin, eikä ole tietoa, mistä saan työtä. Moni ihminen kokoaa tavaransa ja pakenee pyssyjen ja suolan kanssa salomaan sydämiin. Jospa painuisimme mekin toistaiseksi sinne. Pienillä säästöillä voimme ostaa eväitä, että pääsemme alkuun. Sellainenkin elämä on parempi julmaa nälkäkuolemaa. Armida huokaa muistelessa niitä monia kärsimyksiä, joita he senjällestä olivat kokeneet. Hänelle kohoavat kyynelleet silmiin ja poskille kohoaa kuuma puna.

— Oi, tätä elämää, oi tätä elämää, hän huokaa. Mutta ketäpä tästä syy-tään..... Ulkoa kuuluu omituinen kahina, Armida havahtuu. Hän rientää jälleen ikkunaan.

— Eugen! Vihdoinkin!..... Hänen sydämensä sulaa helläksi. Nuorimies tulee sisään ja rientää vaimoaan syllelemään.

— Armida! Tolveesi on toteutu-nut, me lähemme täältä pian! Nyt ovat olot muuttuneet, ihmisiä tarvitaan työhön kaikkialla. Metsänkor-veissa ei kannata nyt elää, saan työ-paikan laivatoimisuudessa. Nyt rakennetaan paljon.....

— Kuinka?

— Maa on yhtynyt sotaan, joten työolojen sanotaan parantuneen melkoisesti. He leikkivät keskenään kuin lapset, joille on jotain hyvää luvattu.

Armida on nyt iloisempi, kun pit-kään aikaan.

He juttelivat tulevaisuudestaan ja Eugen sanoo vaimoaan hyvällen:

— Teen taas työtä ahkeraan ja ansaitseen rahaa..... ja sinä olet tyytyväinen. Tämän mökin voimme myydä milloin tahansa, tuskinpa tänne enää tulee takaisin tultua.....

Armida hymyilee. Hän on saanut keuhkoihinsa ikäänkuin uutta ilmaa ja hän llossaan hengähtää ra-justi. Hän vaipuu mielleisiin, mutta hetken kuluttua sanoo:

— Sittenkin..... sittenkin tämä mök-ki on minulle rakas.....

Eugen naurahtaa:

— Annetaan sen sitten olla, jospa tänne vielä tultais.....

Hän innostuu kertomaan kuule-miaan.

— Ajattele! Sain kirjeen Suomes-ta..... monen vuoden perästä, ekö so-maa..... Vanha isä ja äiti elävät vielä..... Hän käy totiseksi, kun hän virkkää Armidalle:

— Voi, sinun kurjaa isääsi! Kos-toksi tyttärensä paosta, on hän aja-nut vanhempani mierontielle..... He ovat kerjäläisiä nyt..... eikä heidän ainoa poikansa voi olla heidän van-huuden turvanaan. Armidan sydän paisuu tuskasta. Hän ei voi kuun-nella uutisia kotoa, ne koskevat hä-neen niin kipeästi. Hän on melkein onnellisempi, kun ei kuule sieltä mitään.

— Aina vain sama yipeä Kaare-la.....

— Aina vain sama.....

He eivät jatka siitä. Hetken ku-luttua sanoo Eugen:

(Jatk.)

Kenelle ei vielä tule Toveritar tilatkoon sen heti!